

Summary

A rescue excavation was carried out in 2021 in Býkovice – “Příčnický” (Blansko District) field in connection with a gas pipeline reconstruction, which detected the western edge of a previously known Neolithic settlement. Four irregular-shaped features were examined, datable to the Moravian Painted Ware culture period based on sporadic pottery finds (Fig. 5).

Marek Novák, Tačana Bártová Pavelková, Antonín Štrof

Dukovany (okr. Třebíč) „Vinohrádky“.

Lengyelská kultura. Exploatačně-dílnský areál. Geofyzikální průzkum. Plošný odkryv. Badatelský výzkum.

Uložení nálezu: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0877042N, 16.2172744E

V roce 2021 pokračoval archeologický výzkum exploatačně-dílnského areálu v poloze Dukovany – „Vinohrádky“. Dokončena byla především geofyzikální prospekce lokality a velké části jejího severního, západního a jižního zázemí (Cibulka, Vlach 2021). Měření o celkovém rozsahu 4,6 ha přineslo několik zásadních poznatků. V první řadě se podařilo přesně identifikovat S a SZ okraj serpentinitového tělesa, na jehož prostor se dílna na produkci štípané industrie z křemičitých zvětralin typu plazmy váže. Jedním z hlavních cílů geofyzikální prospekce bylo ověření existence k dílně přiléhajícího sídliště, a to v prostoru mimo serpentinitové těleso. Výsledek měření byl v tomto ohledu negativní. Až na několik drobných nevýrazných anomálií blíže neznámého stáří se nepodařilo zjistit žádné stopy antropogenní činnosti v okolí dílny. Je tedy zřejmé, že všechny doposud doložené stopy lidských aktivit se váží do prostoru zvětralého serpentinitového tělesa. Pokud jde o anomálie uvnitř tělesa, jejich identifikace byla značně ztížena vysokou magnetickou susceptibilitou samotného podloží.

Kromě geofyzikální prospekce pokračovaly na lokalitě také povrchové průzkumy s podporou GPS, které přinesly další nálezy štípané industrie zhotovené především z místní plazmy. V roce 2021 byla rovněž dokončena exkavace exploatační jámy kultury s moravskou malovanou keramikou (obr. 6), která byla zkoumána formou menších sond už v roce 2015 a 2020 (Bartík et al. 2021). Svrchní obvod jámy dosahoval rozměru 216 × 192 cm. Maximální hloubka činila v severovýchodní části jámy 79 cm od úrovně geologického podloží a 109 cm od současného povrchu terénu. V severovýchodní až východní části jámy byla patrná výrazná podkopávka dosahující na některých místech až půl metru. Po ukončení pravěké těžby byla na bázi jámy uložena tenká popelovitá vrstva, která obsahovala oproti zbytku výplně velké množství (zřejmě symbolicky uložených) fragmentů keramických nádob, ale i několik větších torz. Později se podařilo v laboratoři zpětně sestavit několik celých keramických tvarů včetně dvou mís se zataženým okrajem příslušejících ke keramice tzv. nepravé terry sigilaty. Za pozornost stojí také prostá, vysoká mísa s rytými ornamenty na dně a se stopami bílé malby na vnější straně výdutě. Výzkumem se tak podařilo upřesnit datování objektu do počátku mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou (fáze MMK IIa). Jáma dále obsahovala několik set kusů štípané industrie zhotovené až na několik výjimek z místní křemičité zvětralinu serpentinitu typu plazmy, včetně několika desítek hlíz neopracované suroviny.

Celkové zhodnocení nálezové situace, stejně jako další průzkum lokality, jsou cílem další výzkumné sezóny.

Literatura

Bartík, J., Škrdla, P., Cibulka, D., Vlach, M. 2021: Dukovany (okr. Třebíč). *Přehled výzkumů* 62(1), 192–193.

Cibulka, D., Vlach, M. 2021: *Závěrečná zpráva o geofyzikálním průzkumu na katastrálním území obce Dukovany a Nová Ves (okr. Třebíč)*. Uloženo: Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Obr. 6. Dukovany. Těžební jáma. Foto J. Bartík.

Fig. 6. Dukovany. Exploitation pit. Photo by J. Bartík.

Summary

The excavation of a mining and workshop area in Dukovany – “Vinohrádky” field (Třebíč District) continued in 2021. A geophysical survey of the site was completed, along with the examination of a Neolithic exploitation pit used to mine serpentinite siliceous weathering products of plasma-type (Fig. 6). The collected finds make it possible to date local activities to the beginning of the later phase of the Lengyel culture (Moravian Painted Ware culture, phase IIa).

Jaroslav Bartík, Petr Škrdla, Klára Augustinová, David Cibulka, Marek Vlach, Milan Vokáč

Horní Dubňany (okr. Znojmo)

„Dvorské“.

Neolit. Sídlíště. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: Městské kulturní středisko Moravský Krumlov, p. o. – Městské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0729869N, 16.1990700E

Na rozhraní katastrů obcí Horní Dubňany a Dukovany byla povrchovými sběry identifikována nová pravěká lokalita. Plocha sídliště je situována na severovýchodním úpatí Velkého kopce (392,1 m n. m.) a je vymezená silnicí mezi výše jmenovanými obcemi, železniční vlečkou k jaderné elektrárně Dukovany a polní cestou lemovanou alejí. Nadmořská výška polohy se pohybuje mezi 360–368 m. Povrchovými sběry byla získána početná drobnotvará štípaná kamenná industrie převážně z rohovec typu Krumlovský les, variety I, méně z variety II. Výjimečně je zastoupena křemičitá zvětralinu serpentinitu typu plazmy, křišťál a obsidián. Jen minimálně se vyskytují jádra a nástroje (škrabadla, retušované čepele). Broušenou kamennou industrii reprezentuje polotovar sekerky z metabazitu typu Želešice. Keramika je nepočetná a nevýrazná. Získané nálezy umožňují prozatím pouze rámcové datování lokality pravděpodobně do období kultury s moravskou malovanou keramikou.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A pottery and stone artefact assemblage was gathered by surface collection in “Dvorské” field at the boundary between Horní Dubňany (Znojmo District) and Dukovany (Třebíč District) cadastral areas, indicating a previously unknown Neolithic settlement, which could be probably associated with the Moravian Painted Ware culture.

Martin Kuča

Hovorany (okr. Hodonín)

„Nivky“

Lengyelská kultura. Sídliště, hrob. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK – -573511, -1188845; -573264, -1188751; -573248 -1188794; -573498 -1188883

V průběhu podzimu 2021 probíhal na hřebeni při severním okraji katastru obce Hovorany předstihový záchraný výzkum před vlastní stavbou tranzitního plynovodu Moravia. Lokalita se nachází na výrazném hřebenu, přecházejícím ze západu, severu a východu v prudké svahy dosahující převýšení 40–50 m. Z jihu je svah pozvolnější. Vlastní skrývka o délce cca 500 a šířce 30 m byla situovaná mezi kótami 239,3 a 241 m. Pod cca 40 cm mocnou vrstvou ornice se nacházelo geologické podloží tvořené relativně pestrou směsicí světlých písků a písčitých jíílů (třetihorní karpatský flyš), v omezené míře potom sprašovými hlínami.

V ploše výzkumu bylo identifikováno několik desítek zahloubených objektů, z toho více jak polovinu tvořily mělké kúlové jámy, avšak bez náznaku vyšší struktury. Zbytek představoval blíže nespecifikované sídlištní jámy (obr. 7) obsahující bohatý náleznový inventář a jeden lidský hrob v mělké prohlubni (špatně dochovaný jedinec bez lebky, obr. 8). Prozkoumané sídlištní jámy obsahovaly převážně fragmenty keramických nádob (někdy i velké části) a další běžné sídlištní nálezy (kosti, mazanice, kamenná industrie). Jen u několika málo keramických jedinců se na povrchu střepu dochovaly zbytky malby. Na základě získaného archeologického materiálu jde o monokulturní lokalitu

Obr. 7. Hovorany. Sídlištní jáma lengyelské kultury. Foto R. Bíško.

Fig. 7. Hovorany. Settlement pit of the Lengyel culture. Photo by R. Bíško.

Obr. 8. Hovorany. Hrob H800 (lengyelská kultura?). Foto R. Bíško.

Fig. 8. Hovorany. Grave H800 (Lengyel culture?). Photo by R. Bíško.

zařaditelnou do období lengyelské kultury. Ve výše zmíněném hrobě se nepodařilo zjistit žádný datovatelný materiál, s ohledem na monokulturní charakter lokality by proto mohl hrob teoreticky spadat datačně do stejného období. Kromě pozůstatků neolitického sídliště se na ploše výzkumu nacházely také části dvou německých okopů z druhé světové války.

Literatura

AMČR: Záznam M-202200457 [cit. 2022-03-28]. Archeologická mapa České republiky.

Summary

A part of a settlement from the Lengyel culture period was examined during a rescue excavation in Hovorany – “Nivky” field (Hodonín District) in 2021 (Fig. 7). Besides ordinary settlement pits and shallow postholes, a human inhumation grave without grave goods was uncovered (Fig. 8). Given the single-period character of the site, it might be theoretically dated to the Late Neolithic period.

Richard Bíško

Ivančice (k. ú. Hrubšice, okr. Brno-venkov)

„Za Dvorem“, parc. č. 29/3, 281/2, 281/31–281/33.

Kultura lineární keramiky. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Moravské zemské muzeum.

Lokalizace: WGS-84 – 49.0903792N, 16.3071286E

Lokalita se nachází na jihozápadním okraji obce v blízkosti hrubšického zámku. Záchraný výzkum byl vyvolán výkopovými pracemi pro zavedení kabeláže nízkého napětí (jaro 2021) a později (září až prosinec) také skrývkou pro příjezdovou komunikaci, která bude zajišťovat přístup pro budoucí rodinné domy. Výzkumem byla prozkoumána část polykulturní lokality, přičemž jednu z hlavních sídelních komponent představuje kultura s lineární keramikou. Do tohoto období bylo možné datovat několik sídlištních jam a hliníků, z nichž jeden obsahoval destrukci pece. Dále bylo identifikováno množství kúlových jam, z nichž některé budou s vysokou pravděpodobností také souviset s osídlením ze staršího neolitu. Podrobnější vyhodnocení náleznových situací stále probíhá. Kromě kultury s lineární